

„Nekem csutkababám volt...”

Tavaly nyáron történt, hogy a szörmések Attila utcai gyárából mindenki Dóra néniye nyugdíjba ment, és helyére új művezetőt kerestek. A gyár irányítói sorra vették a gépek mellett dolgozókat, és valakinek eszébe jutott a legutóbbi termelési tanácskozás egyik okos hozzászólója. Így lett Farkas Zoltánból majd huszonöt éves varrógép melletti munka után művezető. Persze, kellett ehhez még két évtized kiváló teljesítménye, és egy érettségi bizonyítvány is.

Először a szülővárosáról, Csongrádról és a szüleiről beszélgettünk.

— Öten voltunk testvérek. A legidősebb bátyám 1931-ben született, a nővérem 1932-ben és 1933-ban a másik bátyám. Aztán tíz évvel később én, majd újabb egy év múlva a húgom. Hogy miért éppen így következtek egymás után?... Sohasem kérdeztük a szüleinktől, Apámnak nem volt nagy darab földje, de azt mondta, ha tanulni akarunk, ereje végéig támogat bennünket. Így is történt. Már odahaza nagyon szerettem varrni. Természetesen legelőször babaruhát. No, nem olyan hajszababákraváló, mint amilyeneket most láthatunk a játékboltok kirakataiban. Nekem csutkababám volt. Annak csináltam kis szoknyát, blúzt. Valahogy magától értetődő volt, hogy én a szabó szakmát tanulom meg. „Csak” férfiszabónak vettek fel 1957-ben. Szege-den női szabáságon protekció nélkül lehetetlen volt elhelyezkedni. Aztán a szakmukásbizonyítvánnyal a kezemből visszatértem még néhány évre Csongrádra. Ott szereztem képe-sítést a női szabáságból.

Ezután a „legszebb” évekről

mesél. A Háziipari Szövetkezet-nél volt export-varrónő.

— Konvertibilis vagy rubelel-számolású kivitelre dolgoztak? — kérdezek közbe reflexszerűen. Meglepődik a kérdésen. Aztán megállapodunk, hogy akkoriban még nem tettek ilyen éles kül-lönbséget az exportban. De hogy külpiacon dolgozott, mindenképen szakmai rangot jelentett. Nagy szó volt az is abban az idő-ben, hogy a még elég ritka ki-tüntetéseik közül alig két év után megkapta a Kiváló Dolgo-zó jelvényt. Mégis visszajött 1964-ben Szegedre. Hívta a nő-vére, és már a jövőendő férj is kopogtatott.

— A Szörmébe bekerülni nem volt könnyű. Közel egy évet kellett várni arra, hogy megkapjam az értesítést: jöhetnek dolgozni. A kezdettől kabátokat varrtam. Tetszett, hogy ez nem reszortos munka. Mindenki megkapja a kiszabott anyagot, aztán önálló-an állítja össze a kabátot. A varrónő a saját munkájáért felel. Minden darabban benne van a tudása.

— Mi a különbség a húsz évvel ezelőtti és a mai fazonok között?

— Akkor nagyon egyszerű fa-zonok voltak még, kerek zsebbel. Egy-egy modellből több száz da-rabot is készítettünk. Emlékszem, nagyon jól fizető kabát volt az Artemis. Ma egy-egy fazonból alig néhány darab készül, és ezen belül a méretek is válto-znak. Nőit termékeink munkai-gényessége. Teljesen más a ve-vők igénye, és természetesen a mi termékszerkezetünk is.

— Mi jut eszébe a hetvenes évekről?

— Ezerkilencszázhetvennégyben született a lányunk, Edit, tizen-

hat hónappal később pedig Ti-bor. Kihasználta a gyst. Ott-hon voltam és közben a Közgaz-dasági Szakközépiskolában le-érettségiztem. Tizenöt éve köl-töttünk egy kétszobás szövetke-zeti lakásba, amit 1978-ban 2+2-esre cseréltünk. Akkor 100 ezer forintba került a nagyobb lakás. Ez az összeg nekünk nagy pénz volt, de megérte, hogy vállaltuk akkor a nehézségeket.

— Férje?

— Ő tizenöt éve művezető az Öntödében. Így természetesen megérte mostani helyzetemet, és nővéremmel együtt sokat segít a családi munkában.

— Nem hiányzik a varrógép?

— Nem, mert műszak után a végemkában ugyanúgy varrok, mint a többiek. Nagyon jó ez a kis közösség. A szakma legjobb-jai dolgoznak benne. Tavaly a legigényesebb és a legsürgősebb munkákat kaptuk meg. Az idén a túlmunkában csak exportra ké-szítünk kabátokat. Ez a munka-lehetőség segít az anyagi gon-dokkal küszködő embereken is. Nem kell sehohol maszek munkáért kuncsorogni. Ezért is vállaltam el az egyik végéim képviselőt, a munka szervezését.

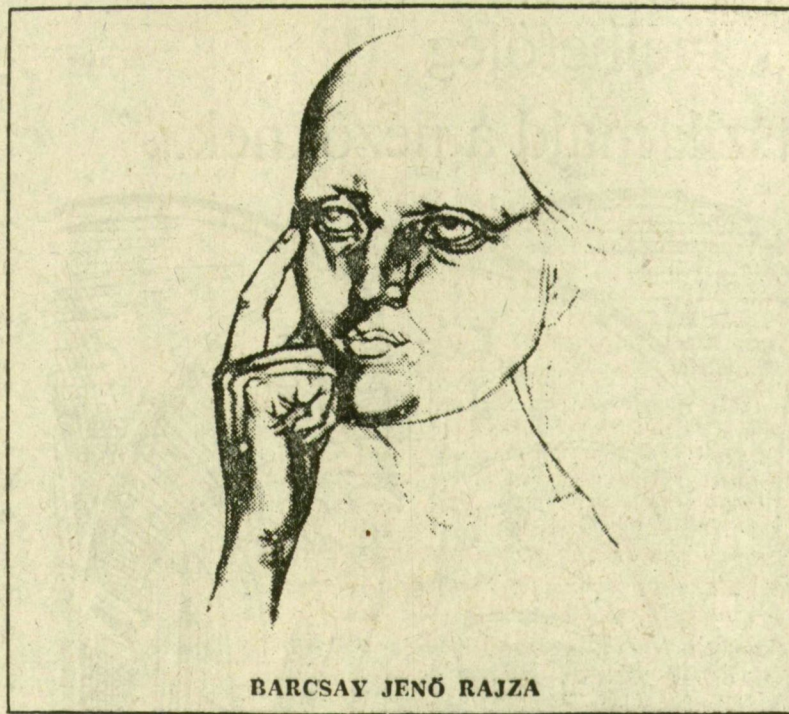
— Hobbi?

— A telek. Baktóban a leg-utóbbi osztásnál kaptunk egy 270 négyzetméteres kertet. Arra tavaly építettünk egy 41,5 négy-zetméteres hétévű házat. A fa-lak vakolására csak az idén ker-ülhet sor. Sok időtlenek leköt a kert, de pihenni is lehet ott.

— Csak készíti vagy viseli is a Pannónia irhát?

— Nincs bundám. De az utó-bi időben már azért nincs, mert válogatók vagyok. Egy olyan, ne-kem tetsző fazonra várok, ami-ből néhány készülő csak. A kö-vetkező télre talán sikerül...

BŐLE ISTVÁN



BARCSAY JENŐ RAJZA

„...karjukat széttárva rohannak elém...”

Mártával a női klinika tár-salgójában találkoztam. Első gondolatom: bol-dogságos kismama, arcán az életadály minden nőt megszépítő mosolyával.

István Péter 3440 grammal lát-ta meg a napvilágot, hossza 52 centiméter.

— Magas lesz, mint az apja, de még a vércsoportja is azo-nos — ragyog a néhánynapos édesanya, s tekintetéből ki tudja, a gyermek vagy az apja iránti szeretet sugárzik-e jobban.

A 23 éves szülésznő otthon ér-zi magát a klinikán, hiszen tud-ja, munkahelyén, kollégái védő-szárnyai alatt biztonságban van ő is, kisfia is. Beszélgetünk a közeli és a távolabbi jövőről. Márta mindvégig lubickol az anyaság mámorában. Boldog, mert eddigi vágyai teljesültek; feleséges lett annak, akit szeret, másfél éves házasság volt, ami-kor kétszobás lakásba költöztek, gyermeket várt, s ime, megér-kezett. Meghozta apjára ütött, egészséges és gyönyörű!

Nem kétséges, hogy a várva várt baba meleg fészekbe szüle-tett. A már-már engem is meg-részeztető anyai boldogság köze-pette szinte szentségtörésnek tű-nik faggatózásom, milyen hét-köznapokat, milyen életet szán a család István Péternek?

Megtudom, a jó szándékból is annyi van a tarsolyban, akár az örömből, de — legalábbis eme ünnepi percekben és napokban — nem számlálják, hogy mennyi van benne a forintokból. Márta mindenesetre gyermeké-vel akarja tölteni a három évet. „Talán nem megy olyan rosszul, hogy vissza kelljen jönnöm dolgozni”. Férje a havi 4—5000 for-intnyi fizetés mellé megkeres-még annyit, amennyit csak tud, eddig is minden pluszmunká-ért vállalt. Sajnos, sok a kiadás: la-kásrészeslet, rezsi-költség, a tévét is részletre vették, törlesztik a fiatal házasság kölcsönét, fizetik a KST-t, de még a „katonaadót” is.

— Kistestvér nincs a terve-kben?

— Egyelőre nincs. Mindent el akarunk követni, hogy István Péter ne szenvedjen semmilyen hiányt. Csak több jut neki fi-gyelemből, pénzből, ha egyedül van. Meg aztán építkezni is szeretnénk...

Az előszobapolcon kis üvegek-ben bébiételek, a szőnyegen san-da szemű Vuk, félénk tekintetű tapsifüles, kutya, macska és kis-egér, mind dupla példányban. A fűtőtesteken, a telefonasztalon, az előszobafogason, odabenn a fotelok karfáján, s egyáltalán mindenhol, ahova a szem ellát, hófehér pelenkalepel.

— Nincs hol teregetnünk. Né-ha úgy érzem, ezen az ötvené-nyéhány négyzetméteres ezernyi leleplezésre váró szobor között élek — szabadkoczik Nóra.

De, hogy nem mozdulatlan re-mekművek népesítik be a lakást, arról pillanatok alatt meggyő-ző Viki és Timi, amint botladozva, de lélegzetelállító sebességgel ke-resztbe-kasul cikáznak közöt-

tünk a veszélyes szögletekkel, sarkokkal, élékek bővelkedő, te-nyérnyi terepen.

— Szűkösön vagyunk, itt kell tanulnia a hetedikos Zolinak is, elnézés, összerakom a füzeteket — mondja vendéglátóm, miköz-ben helyet kínál. Az egyik fél-szobában egy gyerekágy és egy járóka fér el, a másikban a franciaágy és a tengernyi gyer-mekholmi. Úgy nézünk ki, mint akik költöznek.

Nóra főiskolai végzettséggel egy szövetkezetben dolgozott, de csaknem két éve munkahelye felé sem nézett, először a veszé-lyezettett terhesség, a kényszerű kórházi „fogság” miatt, később a babák nem engedték.

— Két egyidős gyerek nem egyszerűen számtani duplája a gondoknak, inkább a harmadik hatványa. Olyan nincs, hogy leg-alább az egyik ne lenne beteg, hogy netán egyszerre aludnának, arról nem is beszélve, hogy egy ekkora kisgyerekekkel más mamák büszkén sétálnak, bevásárolnak, buszra szállnak... De ők ketten kétfelé szaladnának...

— Segítség nincs?

— Édesanyám olykor eljön vi-gyázni a kicsikre, vagy örködik az egyikén, míg a másikat or-voshoz viszem. Sajnos ő is bete-geskedik, és ki is fárad hamar. Óriási könnyebbség, hogy va-sárnap megfőzi az ebédet.

— És hétköznap?

— Mindenképp a férjem hozza haza az ebédet a munkahelyé-ről. Hetente 3-4 alkalommal va-sorát főz és segít az esti für-detésnél.

András, a családfe 42 éves, mérnökember, vezető beosztás-ban. Fizetése havi 6500 forint. Hogy fölötté a 20—25-e körül kiürülő háztartási kasszá, gé-mekázik. A szombatok, vasárna-pok nagy részét is házban kívül tölti, terveket készít. Így is 400 ezer forint hiányzik, hogy na-gyobb lakásba költözhesse-nek.

András 175 centiméter magas, 67 kiló, gyakran fáj a gyomra. Állandóan szedi a fekély elleni gyógyszereket. Színházról, mozi-ról, kirándulásról, utazásról nem is álmodik. Leghőbb vágya, hogy egyszerű, úgy istenigazából ki-aludja magát.

— Csodálatos, mondhatom, az élet legszebb élménye látni, mint nyílik, tágul napról napra a gyerekek értelme. S ha hiszi, ha nem, könnyekig meghatódom, amikor belépve az ajtón, karju-kat széttárva rohannak elém, s kedves kis cernahangjukon vi-sítják: Papiiii! Tulajdonképpen ez ad erőt, bármilyen fáradt is va-gyok, az újabb nekirugaszkodás-ra...

— Mit kívánna, szíve szerint, milyen életet szánna a gyerekei-nek?

— Furcsa, amit mondom: a könnyelmes élettér mellett pihen-tesz, kiegyensúlyozottabb, gond-talanabb szülőket. Hogy megte-lelő fizikai és lelki tartalékkal vághassanak neki a fölöttkor-nak. Mert úgy hiszem, nekik is mindenért meg kell majd küz-denüek. De, vajon lesz-e majd elég erejük a boldoguláshoz?

CHIKÁN ÁGNES

„Nem is vártam segítséget...”

A fonodában nagy a zaj, kiabálva is alig lehet szót érteni. Lazók Er-zsébet mutatja a füldegüt: össze kell nyomni, az ember fülében kitágul, kizárja a lár-mát.

— És ha szólnak magához? — Az emberi hangot átengedi.

A művezetői irodában kere-sűnk menedéket a lüktető zör-gés, dübörgés elől.

— Hároméves voltam, ami-kor elváltak a szüleim. Csong-rádon laktunk, apám attól kezdve nem foglalkozott ve-lünk. 83-ban, amikor főlzaba-dultam, meghívtam a balla-gásra, de akkor sem tudtunk mit kezdeni egymással. Nem is érdekel már... Anyám új-ra férjhez ment. A nevelő-apám értéktelen ember, nem sok jót kaptunk tőle. Mi ket-ten vagyunk édestestvérek, anyám második házasságából is született két testvérünk.

— Hogyan került a textil-művekbe?

— Mindig szerettem volna továbbtanulni. Ezt a lehetősé-get mindenütt hirdették. Jelenkeztem.

— Ez volt az álma?

— Dehogyan! Megmondjam? Színészni szerettem volna lenni. Föl is fedeztek, adtak szerepet az Árvácskában, de a nevelőapám miatt nem kap-tam meg a hívó levelet, ami-kor menni kellett volna a for-gatásra.

— Milyenek voltak az első napok?

— Félünk, álltunk, se szó, se beszéd. Barátkozó típus vagyok. Hárman mindjárt el-ső látásra szimpatikusak vol-tunk egymásnak. Jó társaság lettünk.

— Sokan lemorzsolódtak?

— Harmincan kezdtünk, 17-en vizsgáztunk le. Sokan nem tudták, hová jönnek. Gondol-ták, itt már nincsenek itt a szülők. Élni kellene! A kollé-giumban keményen fogták az embert, sokan voltak, akik-nek nem tetszett. Erősen von-zott Szeged: nagyváros! Az elsősöknek tanulóheteken 4-ig, dolgozók héten 6-ig, hét vé-gén 8-ig volt szabad kint ma-radni a városban. Diszkóba, koncertre csak külön enged-

tam segítséget tőlük, megállok a lábamon.

— Megszokta az éjszaka-zást?

— Nem. Nem is fogom. Nem is lehet megszokni. De kell a pénz, és nem szeretek a másik műszakban dolgozni. Ott másfolyenek az emberek. Talán csak azért, mert nem ismerem őket.

— Nem kevesli, amit kapott a családjától?

— Lehet, hogy jobb így mintha jó helyre születtem volna. Idén leszek húszéves. Másnak ilyen idős korára autója van meg saját háza. Az talán nem is tudja meg-becsülni, mert nem ő dolgo-zott, nem szenvedett meg érte.

— Örökké nem lehet a szál-lón lakni.

— Mindent ismerek ott, már unom is egy kicsit. Néha van lopás, hangoskodás is. A ke-resetemből nem tudok építeni, de még alberletet fizetni sem. A mostani árak és bérek mel-lett hiába keresek öt és fél-ezer forintot, el is megy. Csak abban reménykedhet az em-ber, hogy vált ifjúsági takarék-betétet és rakosgatja. Olyan jövődöbelit kell vá-lasztani, akinek hasonló a szándéka.

— Mit csinál, amikor nem dolgozik?

— Beiratkoztam levelezőre a szakközépiskolába. Eddig napi 4 órában takarítottam a munkásszállón. Szeretek olvasni, rejtvényt fejteni. Elme-gyünk valahová a barátom-mal, aki szerelő a DÉGÁZ-nál, és öt éve járunk együtt. Behoztam Szegedre az öcsé-met, aki kezdett rossz társa-ságba keveredni otthon. Al-berletben lakik, őt is meglá-toगतom. Megnézem, takarít-e rendesen, hogyan viselkedik. Nem szeretném, ha elkallód-na. A húgom hatodikos, meg-beszéltük otthon, hogy nyol-cadik után jön ő is Szegedre, kereskedelmibe.

— Ha férjhez megy, hány gyermeket szeretne?

— Ha valahogy úgy szeret-ne élni az ember, ahogy a huszadik század végén élni kéne, akkor egyet sem. De re-mélem, hogy nekem lesz ket-tő...

T. I.